Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 26 februari 2015 *

”Begäran om förhandsavgörande — Social trygghet — Förordning nr 1408/71 — Artikel 4 — Materiellt tillämpningsområde — Avgifter för social trygghet som tas ut på kapitalinkomster — Allmän social avgift som tas ut i syfte att finansiera vissa delar av socialförsäkringen — Avgift som tas ut i syfte att finansiera socialförsäkringens underskott — Social avgift — Tilläggsavgift till sistnämnda sociala avgift — Avgifter som ska bidra till finansieringen av obligatoriska socialförsäkringssystem — Direkt och tillräckligt relevant samband med vissa grenar av social trygghet”

I mål C-623/13,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Conseil d’État (Frankrike) genom beslut av den 17 juli 2013, som inkom till domstolen den 28 november 2013, i målet

Ministre de l’Économie et des Finances

mot

Gérard de Ruyter,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano samt domarna S. Rodin, A. Borg Barthet, E. Levits och F. Biltgen (referent),

generaladvokat: E. Sharpston,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Gérard de Ruyter, genom J. Molinié, avocat,

— Frankrikes regering, genom D. Colas och R. Coesme, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom D. Martin och W. Roels, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 21 oktober 2014 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

* Rättegångsspråk: franska.

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 4 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996 (EGT L 28, 1997, s. 1), i dess lydelse enligt rådet förordning nr 1606/98 av den 29 juni 1998 (EGT L 209, s. 1) (nedan kallad förordning nr 1408/71).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan ministre de l'Économie et des Finances (ekonomi- och finansministern) och Gérard de Ruyter beträffande betalning av olika former av socialavgifter för åren 1997–2004 på utfallande livräntebelopp (*rentes viagères à titre onéreux*) från Nederländerna.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 I artikel 4 i förordning nr 1408/71, med rubriken ”Sakområden”, föreskrivs följande:

”1. Denna förordning gäller all lagstiftning om följande grenar av social trygghet:

a) Förmåner vid sjukdom och moderskap.

b) Förmåner vid invaliditet, även sådana som är avsedda att bevara eller förbättra förvärvsförmågan.

c) Förmåner vid ålderdom.

d) Förmåner till efterlevande.

e) Förmåner vid olycksfall i arbetet och arbetssjukdomar.

f) Dödsfallsersättningar.

g) Förmåner vid arbetslöshet.

h) Familjeförmåner.

2. Denna förordning gäller alla allmänna och särskilda system för social trygghet, oavsett om de bygger på avgiftsplikt eller inte, och system där en arbetsgivare eller en redare har ansvar för förmåner som nämns i punkt 1.”

4 I artikel 13 i förordning nr 1408/71 föreskrivs följande:

”1. Om något annat inte följer av artiklarna 14c och 14f skall personer för vilka denna förordning gäller omfattas av lagstiftningen i endast en medlemsstat. Denna lagstiftning skall bestämmas enligt bestämmelserna i denna avdelning.

2. Om något annat inte följer av artikel 14–17 gäller följande:

a) Den som är anställd för arbete inom en medlemsstats territorium skall omfattas av denna medlemsstats lagstiftning, även om han är bosatt inom en annan medlemsstats territorium eller om det företag eller den person som han är anställd hos har sitt säte eller är bosatt inom en annan medlemsstats territorium.

b) Den som är egenföretagare inom en medlemsstats territorium skall omfattas av den statens lagstiftning även om han är bosatt inom en annan medlemsstats territorium.

…”.

Fransk rätt

5 Enligt artikel L. 136-6 i lagen om socialförsäkring, i den lydelse som var gällande vid tiden för de faktiska omständigheterna i det nationella målet, ska fysiska personer som har skatterättslig hemvist i Frankrike i den mening som avses i artikel 4 B i den allmänna lagen om skatter och avgifter (Code général des impôts) erlägga skatt på inkomst av kapital beräknad på det nettobelopp som används vid fastställandet av inkomstskatt, bland annat på inkomst från fast egendom (*revenus fonciers*), utfallande livräntebelopp (*rentes viagères constituées à titre onéreux*), och inkomst från kapitalplaceringar (*revenus de capitaux mobiliers*).

6 Enligt artikel 1600-0 C i den allmänna lagen om skatter och avgifter – vilken återfinns bland de bestämmelser i lagen som reglerar en ”avgift för social trygghet på alla typer av inkomster (*contribution sociale généralisée*) (nedan kallad CSG) till förmån för nationella försäkringskassan för ekonomisk trygghet för familjer och barn (Caisse nationale des allocations familiales), myndigheten med ansvar för förmåner vid ålderdom (Fonds de solidarité vieillesse) och obligatoriska sjukförsäkringssystem” – i den lydelse som är tillämplig på de faktiska omständigheterna i det nationella målet – gäller att fysiska personer som har skatterättslig hemvist i Frankrike i den mening som avses i artikel 4 B ska, i enlighet med vad som stadgas i artikel L. 136-6 i lagen om social trygghet, betala en avgift på inkomst av kapital beräknad på det nettobelopp som används vid fastställandet av inkomstskatt, bland annat på inkomst från fast egendom, utfallande livräntebelopp och inkomst från kapitalplaceringar.

7 Enligt artiklarna 1600-0 G och 1600-0 H i den allmänna lagen om skatter och avgifter, i den lydelse som är tillämplig på de faktiska omständigheterna i det nationella målet, ska dessa personer betala ytterligare en för samtliga inkomstslag gällande avgift för social trygghet (*contribution pour le remboursement de la dette sociale*) (nedan kallad CRDS) på nämnda inkomster.

8 Slutligen ska nämnda personer även betala en avgift för social trygghet på kapitalinkomster (*prélèvement social*) (nedan kallad PS) enligt artikel 1600-0 F bis i den allmänna lagen om skatter och avgifter, i den lydelse som är tillämplig på omständigheterna i det nationella målet, motsvarande 2 procent av nämnda inkomster samt, från den 1 juli 2004, en tilläggsavgift på 0,3 procent enligt artikel L. 14-10-4 i lagen om socialt arbete och familjer (code de l’action sociale et des familles)

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

9 Gérard de Ruyter är nederländsk medborgare med hemvist i Frankrike. Han är anställd av Vermeer Verenigde Bedrijven BV, ett nederländskt bolag.

10 Under åren 1997–2004 deklarerade Gérard de Ruyter inkomster i Frankrike som härrörde från Nederländerna och utgjordes av lön, inkomst från kapitalplaceringar, industriella och kommersiella vinster samt utfallande livräntebelopp från två nederländska försäkringsbolag.

11 Den franska skattemyndigheten ansåg att Gérard de Ruyters utfallande livräntebelopp utgjorde inkomst av kapital och ålade honom att på dessa livräntebelopp betala avgifter i form av CSG, CRDS och PS (2 procent) samt tilläggsavgift på 0,3 procent till sistnämnda avgift.

12 Gérard de Ruyter begärde omprövning hos skattemyndigheten av beslutet att ålägga honom nämnda avgifter. Gérard de Ruyter anförde att skyldigheten att bidra till två olika system för social trygghet avseende samma inkomster stred mot principen att sociallagstiftningen i en enda medlemsstat ska tillämpas enligt artikel 13 i förordning nr 1408/71. De aktuella inkomsterna hade nämligen redan beskattats för samma typer av avgifter i Nederländerna. Sedan begäran om omprövning inte lett till att besluten ändrades väckte Gérard de Ruyter talan vid Tribunal administratif de Marseille respektive Tribunal administratif de Nîmes. Talan ogillades varpå Gérard de Ruyter överklagade domarna som nämnda domstolar avkunnat till Cour administrative d'appel de Marseille.

13 Genom dom av den 15 oktober 2009 respektive av den 1 juli 2010 slog Cour administrative d'appel de Marseille fast att han inte var skyldig att erlägga de olika avgifterna på de livräntor han uppburit under åren 1997–2000 och 2001–2004. Nämnda domstol fann att det stred mot principen om fri rörlighet för arbetstagare i artikel 39 EG att ta ut de omtvistade avgifterna på livräntorna.

14 Ministern för budgetfrågor, offentliga räkenskaper, offentliganställda och reform av statsförvaltningen (ministre du Budget, des Comptes publics, de la Fonction publique et de la Réforme de l'État) överklagade dessa domar till Conseil d'État.

15 Genom en dom av den 17 juli 2013 upphävde Conseil d'État delvis domen från Cour administrative d'appel de Marseille av den 15 oktober 2009 och hela domen av den 1 juli 2010 från samma domstol. Conseil d'État fann att enbart den omständigheten att de berörda livräntorna även hade beskattats på liknande sätt i Nederländerna som i Frankrike inte var tillräckligt för att det ska föreligga en inskränkning av den fria rörligheten för arbetstagare. I EG-fördraget som då var tillämpligt föreskrevs nämligen inte några allmänna kriterier för behörighetsfördelning mellan medlemsstaterna såvitt gäller dubbelbeskattning inom unionen.

16 För att avgöra båda de anhängiga målen i sak och då Gérard de Ruyter hävdat att de omtvistade avgifterna strider mot artikel 13 i förordning nr 1408/71, slog Conseil d'État fast att för att avgöra omfattningen av principen att sociallagstiftningen i en enda medlemsstat ska gälla enligt vad som föreskrivs i denna artikel, det fanns anledning av fastställa huruvida dessa avgifter hade ett direkt och relevant samband med vissa av de grenar av social trygghet som räknas upp i artikel 4 i förordning nr 1408/71 och därmed omfattades av dess tillämpningsområde.

17 Conseil d'État konstaterade härvid att de nämnda avgifterna bidrar till finansieringen av Frankrikes obligatoriska socialförsäkringssystem.

18 Vidare och till skillnad från situationerna i dom kommissionen/Frankrike (C-34/98, EU:C:2000:84) och dom kommissionen/Frankrike (C-169/98, EU:C:2000:85), påpekade Conseil d'État att de avgifter som är aktuella i det nationella målet inte tas ut på förvärvsinkomster och ersättningar som utgår istället för sådana inkomster – och därmed delvis ersätter sociala avgifter – utan endast på den berörde skattskyldiges kapitalinkomster, oberoende av huruvida vederbörande utövar någon yrkesverksamhet.

19 Conseil d'État har vidare påpekat att avgifterna helt saknar samband med rätten till en förmån eller en fördel som utbetalas från ett system för social trygghet och anses av det skälet ha karaktären av skatt och inte avgift för social trygghet i den mening som avses i bestämmelserna i nationell författning och lag.

20 Mot denna bakgrund beslutade Conseil d'État att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till domstolen:

”Har sådana egenavgifter för social trygghet som tas ut på kapitalinkomster, såsom [CSG], som tas ut på inkomst av kapital, [CRDS], som tas på samma inkomster, [PS] på 2 procent och tilläggsavgiften till sistnämnda avgift, ett direkt och relevant samband med vissa grenar av social trygghet som uppräknas i artikel 4 i förordning [nr 1408/71], enbart på grund av att de bidrar till finansieringen av Frankrikes obligatoriska system för social trygghet, och omfattas de därmed av förordningens tillämpningsområde?”

Tolkningsfrågan

21 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida sådana avgifter för social trygghet som tas ut på kapitalinkomster, såsom dem som är aktuella i det nationella målet, vilka bidrar till finansieringen av obligatoriska socialförsäkringssystem, har ett direkt och relevant samband med vissa grenar av social trygghet som uppräknas i artikel 4 i förordning nr 1408/71 och därmed omfattas av förordningens tillämpningsområde, även om nämnda avgifter tas ut på de skattskyldiga personernas kapitalinkomster oberoende av huruvida de utövar någon yrkesverksamhet.

22 För att besvara frågan erinrar domstolen om att artikel 4 i förordning nr 1408/71 fastställer tillämpningsområdet för bestämmelserna i denna förordning på ett sätt som visar att systemen för social trygghet i sin helhet är underkastade tillämpningen av de unionsrättsliga bestämmelserna (dom Jansen, 104/76, EU:C:1977:72, punkt 7, samt dom Rheinhold & Mahla, C-327/92, EU:C:1995:144, punkt 15).

23 Domstolen har likaså preciserat att den avgörande faktorn för tillämpningen av förordning nr 1408/71 är det direkta och tillräckligt relevanta samband som ska finnas mellan bestämmelsen i fråga och de lagar som reglerar de grenar av social trygghet som uppräknas i artikel 4 i förordning nr 1408/71 (dom Rheinhold & Mahla, EU:C:1995:144, punkt 23; kommissionen/Frankrike, EU:C:2000:84, punkt 35, och kommissionen/Frankrike, EU:C:2000:85, punkt 33).

24 Omständigheten att en avgift ska kvalificeras som skatt enligt viss nationell lagstiftning utesluter inte att samma avgift, med hänsyn till förordning nr 1408/71, skulle kunna anses omfattas av tillämpningsområdet för förordningen (dom kommissionen/Frankrike, EU:C:2000:84, punkt 34, och dom kommissionen/Frankrike, EU:C:2000:85, punkt 32).

25 Detta konstaterande ändras inte av att den aktuella avgiften till viss del är avsedd att täcka ett underskott som har uppstått i systemet för social trygghet på grund av finansieringen av förmåner som utbetalats under föregående år (dom kommissionen/Frankrike, EU:C:2000:84, punkt 39). Inte heller ändras det nämnda konstaterandet, såsom generaladvokaten påpekade i punkt 31 i sitt förslag till avgörande, av att avgiften inte utgår istället för sociala avgifter som tidigare tagits ut.

26 Huruvida det förekommer en motprestation i form av förmåner eller inte saknar betydelse för tillämpningen av förordning nr 1408/71. Det avgörande kriteriet är att intäkterna från en avgift specifikt avsätts för finansiering av en medlemsstats system för social trygghet (se, för ett liknande resonemang, dom kommissionen/Frankrike, EU:C:2000:84, punkterna 39 och 40, och dom kommissionen/Frankrike, EU:C:2000:85, punkterna 37 och 38).

27 I mål som gällde avgiftsuttag gjorda av skattemyndigheten i Frankrike på förvärvsinkomster och ersättningar som uppburits istället för sådana inkomster av arbetstagare och egenföretagare som är bosatta i Frankrike och som på ett skatterättsligt plan omfattas av Republiken Frankrikes beskattningsrätt men som arbetar i en annan medlemsstat gjorde domstolen bedömningen att dessa avgifter specifikt och direkt var avsatta för finansiering av systemet för social trygghet i Frankrike.

Domstolen ansåg följaktligen att de hade ett direkt och tillräckligt relevant samband med de lagar som reglerar de grenar av social trygghet som uppräknas i artikel 4 i förordning nr 1408/71 (dom kommissionen/Frankrike, EU:C:2000:84, punkterna 36 och 37, och dom kommissionen/Frankrike, EU:C:2000:85, punkterna 34 och 35).

28 Samma slutsats ska dras såvitt gäller de avgifter som är aktuella i det nationella målet och som inte tas ut på arbetstagares förvärvsinkomster och ersättningar som uppburits istället för sådana inkomster utan på kapitalinkomster. Det har nämligen inte bestritts att intäkterna från dessa avgifter specifikt och direkt avsattes för finansiering av systemet för social trygghet i Frankrike eller för att täcka underskott i dessa system.

29 De nämnda avgifterna har följaktligen ett direkt och tillräckligt relevant samband med de lagar som reglerar de grenar av social trygghet som uppräknas i artikel 4 i förordning nr 1408/71, oavsett avsaknaden av samband mellan de skattskyldigas förmögenhetsinkomster och deras förvärvsarbete.

30 Domstolen delar härvid generaladvokatens bedömning i punkt 41 i dennas förslag till avgörande att det för tillämpning av förordning nr 1408/71 inte krävs att förvärvsarbete utövas.

31 Det följer nämligen av fast rättspraxis att det är oväsentligt om det föreligger ett anställningsförhållande för att förordning nr 1408/71 ska vara tillämplig. Den avgörande faktorn är i stället att en person är försäkrad, obligatoriskt eller frivilligt, mot en eller flera risker enligt ett allmänt eller särskilt system för social trygghet som nämns i artikel 1 a i denna förordning (se, för ett liknande resonemang, dom Martínez Sala, C-85/96, EU:C:1998:217, punkt 36, och dom Borger, C-516/09, EU:C:2011:136, punkterna 26 och 28).

32 Begreppet ”lagstiftning” i den mening som avses i artikel 1 j i förordning nr 1408/71 kännetecknas dessutom av sin vida betydelse och omfattar alla typer av lagar, förordningar och administrativa bestämmelser som medlemsstaterna antar och ska förstås så att den avser samtliga nationella bestämmelser som är tillämpliga på området (dom Bozzone, 87/76, EU:C:1977:60, punkt 10).

33 Denna tolkning styrks för övrigt av det syfte som eftersträvas med förordning nr 1408/71 samt av de principer som förordningen grundas på.

34 I syfte att säkerställa fri rörlighet för arbetstagare inom unionen och samtidigt iaktta principen om likabehandling av alla arbetstagare med avseende på medlemsstaternas olika lagstiftningar, infördes i avdelning II i förordning nr 1408/71 ett samordningssystem för att bestämma vilken eller vilka lagar som ska tillämpas på anställda och egenföretagare som under olika omständigheter utövar sin rätt till fri rörlighet (se, för ett liknande resonemang, dom Derouin, C-103/06, EU:C:2008:185, punkt 20, och dom Tomaszewska, C-440/09, EU:C:2011:114, punkterna 25 och 28).

35 Detta fullständiga system av lagvalsregler får som verkan att lagstiftaren i varje medlemsstat undandras behörigheten att efter eget skön fastställa omfattningen av och villkoren för tillämpningen av den nationella lagstiftningen, både i fråga om den personkrets på vilken den är tillämplig och i fråga om dess territoriella tillämpningsområde (dom Luijten, 60/85, EU:C:1986:307, punkt 14, och dom Somova, C-103/13, EU:C:2014:2334, punkt 54).

36 I artikel 13.1 i förordning nr 1408/71 föreskrivs att personer för vilka denna förordning gäller omfattas av lagstiftningen i endast en medlemsstat, vilket således – med förbehåll för de fall som föreskrivs i artikel 14c och 14f – utesluter alla möjligheter att kombinera flera nationella lagstiftningar under en och samma period (se, för ett liknande resonemang, dom Perenboom, 102/76, EU:C:1977:71, punkt 11).

37 Principen att endast en lagstiftning kan vara tillämplig inom området för social trygghet syftar till att undvika de komplikationer som kan uppstå om olika nationella lagstiftningar tillämpas samtidigt och att undanröja den särbehandling som kan följa av partiell eller fullständig kumulering av tillämpliga lagstiftningar för personer som förflyttar sig inom unionen (se, för ett liknande resonemang, dom kommissionen/Frankrike, EU:C:2000:84, punkt 46, kommissionen/Frankrike, EU:C:2000:85, punkt 43, och dom Allard, C-249/04, EU:C:2005:329, punkt 28).

38 Av det ovan anförda följer att tillämpningen av bestämmelserna i förordning nr 1408/71 inte kan begränsas till inkomster som dessa personer har från sin yrkesverksamhet med risk för att annars skapa olikheter vid tillämpningen av artikel 13 i samma förordning beroende på ursprunget de inkomster personerna har.

39 Att, bland de personer som är bosatta i en medlemsstat, tvinga dem som är anslutna till ett system för social trygghet i en annan medlemsstat att dessutom finansiera värdstatens system för social trygghet – om än bara delvis – skulle skapa en särbehandling med avseende på artikel 13 i förordning nr 1408/71, eftersom alla övriga personer som är bosatta i den sistnämnda medlemsstaten endast är skyldiga att bidra till denna stats system för social trygghet (se, för ett liknande system, dom kommissionen/Frankrike, EU:C:2000:84, punkterna 45–48, och dom kommissionen/Frankrike, EU:C:2000:85, punkterna 42–45).

40 Eftersom Gérard de Ruyter, i egenskap av arbetstagare, omfattas av systemet för social trygghet i den medlemsstat där han är anställd – det vill säga i förevarande fall Nederländerna – och inte omfattas av något av de undantag som föreskrivs i artiklarna 14c och 14f i förordning nr 1408/71 som tillåter tillämpning av flera nationella lagstiftningar om social trygghet kan inte den medlemsstat där han är bosatt, varken såvitt gäller inkomster från ett anställningsförhållande eller från vederbörandes kapital, tillämpa bestämmelser i lag på honom varigenom det införs avgifter som har ett direkt och tillräckligt relevant samband med de lagar som reglerar de grenar av social trygghet som uppräknas i artikel 4 i förordning nr 1408/71.

41 Såsom generaladvokaten vidare har påpekat i punkt 57 i sitt förslag till avgörande kan – på grund av principen i artikel 13.1 i förordning nr 1408/71 att en enda tillämplig lag ska tillämpas – det förhållandet att Gérard de Ruyters kapitalinkomster ännu inte har varit föremål för beskattning i form av sociala avgifter i den medlemsstat där han är anställd inte föranleda en annan bedömning.

42 Mot denna bakgrund ska den ställda frågan besvaras på följande sätt. Förordning nr 1408/71 ska tolkas så att avgifter som tas ut på kapitalinkomster, såsom dem som är aktuella i det nationella målet, har ett direkt och relevant samband med vissa grenar av social trygghet som uppräknas i artikel 4 i förordning nr 1408/71 när de bidrar till finansieringen av obligatoriska socialförsäkringssystem och omfattas därmed av förordningens tillämpningsområde. Detta gäller även om nämnda avgifter tas ut på de skattskyldiga personernas kapitalinkomster oberoende av huruvida de utövar någon yrkesverksamhet.

Rättegångskostnader

43 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den

2 december 1996, i dess lydelse enligt rådet förordning nr 1606/98 av den 29 juni 1998 ska tolkas så att avgifter som tas ut på kapitalinkomster, såsom dem som är aktuella i det nationella målet, har ett direkt och relevant samband med vissa grenar av social trygghet som uppräknas i artikel 4 i förordning nr 1408/71 när de bidrar till finansieringen av obligatoriska socialförsäkringssystem och omfattas därmed av förordningens tillämpningsområde. Detta gäller även om nämnda avgifter tas ut på de skattskyldiga personernas kapitalinkomster oberoende av huruvida de utövar någon yrkesverksamhet.

Underskrifter